

Pasjapassie

In het Museum Boerhaave in Leiden staat, weggedoken in een schaars verlichte nis, een bescheiden kabinetje. Een houten buik-kastje met laden, waar bovenop een tweede kastje staat. De tekst op het kuifstuk luidt 'Eminet in Minimis Maximus ille DEUS' oftewel 'Gods almacht blijkt het meest in de kleinste schepselen'.

De laatjes zijn leeg, maar het kastje zit vol geschiedenis. Het meubelstuk is het insectenkabinet van vader Christian en zoon Jan Christiaan Sepp. Christian Sepp (1710 - 1775) was zakenman te Amsterdam en sterk geïnteresseerd in natuurwetenschap. Vooral de entomologie had zijn belangstelling, een passie die hij overdroeg op zijn zoon.

Ooit vormde het kuifkastje het pronkstuk van hun insectenverzameling. Vader Sepp - en later ook zijn zoon - verzamelt, kweekt, beschrijft en tekent insecten, en dat alles met uiterste precisie. De opgeprikte insecten en vaders lijfspreuk vormen de bron voor hun boekenserie 'Beschouwing der wonderen Gods, in de minstgeachte schepselen of Nederlandsche Insecten'. Het doel is uiteindelijk alle insecten in ons land te beschrijven. In 1762 verschijnt het eerste deel met uiterst gedetailleerde beschrijvingen van eitjes, rupsen, cocons en vlinders. Soort na soort. Christian Sepp ziet snel in dat hij met onbegonnen werk is gestart en richt zich vooralsnog op de vlinders. Deel een begint met de nommervlinder (atalanta) en het blijft in alle delen uiteindelijk bij de Papiliones (dagvlinders) en de Nocturni (nachtvlinders). Allemaal toentertijd Nederlandse soorten, totdat in deel 5 (uit 1836) de pasja ten tonele verschijnt. Wat moet deze dubbelgestaarte

mediterrane en Afrikaanse soort in 'De Nederlandsche Insecten'? Jan Christiaan excuseert zich als volgt: 'Het is het geenszins als onmogelijk te beschouwen, dat ook te eeniger tijd deze Vlinder - soort tot ons zal overkomen, nu en dan ontdekten wij zelve of ontvingen wij van andere Liefhebbers Vlinders, die wij vroeger niet wisten in ons land te bestaan.' De pasja zal overigens niet in het kabinetje hebben gezeten: de tekeningen en de beschrijving in het boek zijn afkomstig van de Nederlander J.C. Ver Huell van de Kernade, die de rupsen in Toulon vond op aardbeibomen.

De reeks hield vier generaties Sepp in zijn greep. Anderen namen daarna de fakkel over. In 1928, zo'n 170 jaar later, na honderden beschrijvingen van Nederlandse vlinders, kwam dit standaardwerk toch nog voortijdig tot een einde. Met als laatste publicatie een aflevering door A. Brants over het groentje. Was de

uitgave te duur geworden voor zijn tijd - het was immers crisistijd - of raakte men uitgekeken op de doorgaans nogal saaie beschrijvingen? Misschien bestond in die periode behoefte aan meer gepassioneerde verhalen. Zo schildert een vlinderboek uit 1930 de onderkant van de pasja als volgt (Im Wunderreich der Falter, Friedrich Scnacks): 'Kostbaar blauw, licht van het Zuiden, blauw van de Middellandsche Zee of zelfs vuur van den Indischen Oceaan, die de verre Jasiuslanden bespoelt. Midden door dezen feestelijken vleugelglans stroomt een witte band, een beek van melk, een zilverstroom, als was de vlinder afkomstig uit een weide van het Belofde Land.'

De Sepps waren overtuigde Mennonieten. Dat De Vlinderstichting zich eeuwen later vestigde aan de Mennonietenweg zouden zij als een wonder Gods hebben beschouwd.

Tekst:
René Marcelis
Tekening:
Kees Verbeek